

Luj XIV. i kipari njegovog dvora

Pintarić, Mario

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:887065>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-20**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

ODSJEK ZA POVIJEST UMJETNOSTI

FILOZOFSKI FAKULTET

SVEUČILIŠTE U RIJECI

AKADEMSKA GODINA: 2015./2016.

LUJ XIV. I KIPARI NJEGOVOG DVORA

(završni rad)

Student: Mario Pintarić

Povijest / Povijest umjetnosti

3.g. preddiplomskog studija

Mentor: doc. dr. sc. Damir Tulić

Rijeka, rujan 2016. godine

SADRŽAJ

1. „DRŽAVA, TO SAM JA“	1
2. FRANCUSKA KULTURA U 17. STOLJEĆU	4
3. KIPARI NA DVORU LUJA XIV.....	5
3.1.FRANÇOIS GIRARDON.....	5
3. 2. ANTOINE COYSEVOX.....	13
3. 3. PIERRE PUGET	16
4. ZAKLJUČAK.....	19
POPIS LITERATURE	20
POPIS ILUSTRACIJA.....	22

SAŽETAK

U ovom je radu dan uvid u vladavinu Luja XIV. s naglaskom na procvat umjetnosti na vladarevom dvoru te posebno na kipare koji su na njemu djelovali. Predstavljen je politički i povijesni kontekst vezan uz kraljevu vladavinu te način na koji je Luj XIV. koristio umjetnost u svrhu propagande svoje apsolutističke vlasti. Važna osoba za razvoj francuske umjetnosti uz kralja bio je i njegov ministar financija Jean-Baptiste Colbert koji je na dvor doveo niz renomiranih umjetnika kako bi se realizirao veliki projekt gradnje i dekoracije dvorca Versaillesa. Na gradnji i dekoraciji ovog dvorca, koji tada postaje političkim i kulturnim središte Europe, sudjelovao je niz umjetnika koji su upravo zahvaljujući ovom gradilištu na velika vrata ušli u francusku baroknu umjetnost. Najvažniji kipari dvora Luja XIV. bili su Francois Girardon, Antoine Coysevox i Pierre Puget. Sva se njihova djela mogu promatrati kao dio razvoja stila u Francuskoj za vrijeme Luja XIV.

Ključne riječi: barok, Francuska, Luj XIV., Versailles, Jean-Baptiste Colbert, Francois Girardon, Antoine Coysevox, Pierre Puget

1. „DRŽAVA, TO SAM JA“

Razdoblje 17. stoljeća u Francuskoj možemo nazvati i razdobljem jednog od najznačajnijih francuskih vladara-kralja Luja XIV., kojeg mnogi smatraju najsajnijim vladarom europskog apsolutizma. Kralj Luj XIV. rođen je 5. rujna 1638. godine, a njegovo rođenje smatrano je božjim blagoslovom jer su nakon dvadeset i dvije godine braka kralj Luj XII.(1601.-1643.) i kraljica Ana Austrijska (1601. -1666.) dobili sina koji će četiri godine nakon rođenja naslijediti kraljevsko prijestolje.¹Luj XIV. postaje francuskim kraljem 1643. godine, ali zbog malodobnosti u njegovo ime vladaju majka Ana te mudri, ali i beskrupulozni kardinal Julije Mazarin (1602.-1661.).² Kardinal Mazarin se, 1648. godine, kada je došlo do ustanka plemstva koji je poznat pod nazivom „*Fronde*“³ susreo s velikim problemom.⁴ U isto vrijeme kardinal Mazarin u ime Francuske potpisuje dva vrlo značajna primirja.⁵ Godine 1648. potpisan je Westfalski mir, kojim je okončan Tridesetogodišnji rat, a zatim je 1659. godine potpisan Pirenejski mir kojim je završeno ratovanje između Francuske i tadašnje Habsburške Španjolske.⁶ Pirenejski mir potvrđen je ženidbom Luja XIV. i Marije Terezije (1638. – 1683.), kćeri španjolskog kralja Filipa IV. Habsburškog (1605. - 1665.).⁷ Nakon smrti kardinala Julija Mazarina, 9. ožujka 1661. godine, Luj XIV. kojemu su tada dvadeset i dvije godine, najavljuje da želi vladati sam, bez prvog ministra čime započinje najsvjetlije razdoblje francuske povijesti.⁸ Mladi kralj od te godine u potpunosti preuzima vlast te na sva najvažnija državnička mjesta postavlja niže plemstvo i činovništvo koje je bilo odano isključivo njemu. Promijenio je i vladajuću klasičnu piramidu srednjovjekovne monarhije, uklonivši iz državne uprave krupno plemstvo koje se zbog svoje moći često opiralo kralju.⁹ Novi je poredak dodatno učvrstio i ojačao poziciju kralja, koji je dobio veće ovlasti i moći. Također, značajna promjena dogodila se izgradnjom palače u Versaillesu koja se nalazi 17 kilometara od središta Pariza.

¹ LOUIS BERTRAND, Luj XIV., Zagreb, 1943., 26.

²LOUIS BERTRAND (bilj. 1), 28.

³Fronde je naziv za niz građanskih ratova u Francuskoj između 1648. i 1653. godine. Preuzeto: *Encyclopedia Britannica*, <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/220750/the-Fronde> , posjećeno: 26.07.2016.

⁴ANTHONY BLUNT, *Art and architecture in France 1500.-1700.*, The Yale University, 1999., 127.

⁵LOUIS DE ROUVROY DE SAINT – SIMON, *Dvor Luja XIV.*, Zagreb, 1960., 151.

⁶JEAN CARPENTIER, FRANCOIS LEBRUN, *Povijest Francuske*, Zagreb, 1999., 134.

⁷JEAN CARPENTIER, FRANCOIS LEBRUN (bilj. 6), 154.

⁸JEAN CARPENTIER, FRANCOIS LEBRUN (bilj. 6), 154.

⁹ANTHONY BLUNT (bilj. 4), 217.

Kada je Luj XIII., otac Luja XIV. 1624. godine započeo gradnju lovačkog paviljona nedaleko od Pariza, nije mogao slutiti da će ta skromna građevina jednoga dana postati prijestolnica njegovog sina te političko i kulturno središte Europe.¹⁰ Prisiljavajući pripadnike plemstva da žive pod njegovim nadzorom i izvan Pariza, Luj XIV. nadao se da će spriječiti ponavljanje građanske pobune poznate kao *Fronde* koja se dogodila kada je još bio maloljetan.¹¹ Luj XIV. usvaja prikaze sunca i grčkog boga Apolona te biva prozvan Kraljem Sunca.¹² Ta mu je simbolika trebala priskrbiti i drevno podrijetlo, a koje će poslužiti njegovu načelu o apsolutnom vladaru. Umjetnost, a iznad svega arhitektura, imala je važnu političku ulogu u veličanju kralja i u propagandi. Služila je impresioniranju stanovništva, a istovremeno je imala zadaću prenositi ideološko značenje kraljeva apsolutizma.¹³

Jačanju države pridonio je i vrlo sposoban i ambiciozan ministar financija Jean Baptiste Colbert(1619.-1683.), koji je zajedno s kraljem dijelio iste ideje te viziju o tome u kojem bi smjeru monarhija trebala ići.¹⁴ Za vrijeme ministra Colberta, državna se blagajna punila zahvaljujući nizu reformi na polju trgovine te manufakturama koje su se razvijale uz pomoć državnih povlastica i visokih zaštitnih tarifa.¹⁵ Kako je Luj XIV. provodio jaku centralističku politiku na svim područjima, pa tako i na vjerskim, dolazi do sukoba s Papom. Do spora dolazi jer kralj želi učvrstiti galikanizam kao varijantu zapadnog kršćanstva kojom želi postići nezavisnost od pape prije svega u pogledu imenovanja biskupa.¹⁶ Odnosi s Vatikanom umirili su se 1693. godine nakon smrti Inocenta XI (1611.- 1689.).¹⁷ Luj XIV. nije tolerirao nikakve heretičke pokrete koji su bili suprotni od službene kraljevske politike. Kada je kralj odredbom ukinuo Nantski edikt, dolazi do velikog iseljavanja bogatog i naprednog hugenotskog stanovništva, što je uzrokovalo unutrašnju nestabilnost monarhije.¹⁸

¹⁰JEAN CARPENTIER, FRANCOIS LEBRUN (bilj. 6), 159.

¹¹JEAN CARPENTIER, FRANCOIS LEBRUN (bilj. 6), 159.

¹²JEAN CARPENTIER, FRANCOIS LEBRUN (bilj.6), 161.

¹³BARBARA BORNGASSER, BaroqueArchitecturein France, u: *BaroqueArchitecture, Sculpture, Painting*, (ur.) RolfToman, Königswinter, 2004., 129.

¹⁴JEAN CARPENTIER, FRANCOIS LEBRUN (bilj. 6), 155.

¹⁵ANTHONY BLUNT (bilj. 4), 217.

¹⁶ANTHONY BLUNT (bilj. 4), 217.

¹⁷JEAN CARPENTIER, FRANCOIS LEBRUN (bilj. 6), 158.

¹⁸JEAN CARPENTIER, FRANCOIS LEBRUN (bilj. 6), 158.

Na polju vanjske politike Luj XIV. težio je da Francuska postane najveća sila u Europi, što je značilo neprestano ratovanje. On se 1667. godine u Devolucionom ratu, bori za baštinu koja je pripadala njegovoj supruzi Mariji Tereziji, nakon smrti njena oci Filipa IV.¹⁹ Nakon toga dolazi do velikog sukoba s Nizozemskom, koja je tada bila velika prijetnja Francuskoj u trgovačkom i ekonomskom smislu. U taj su se rat uključili Španjolska i Habsburgovci u borbi protiv Francuske. Veliki sukob završava 1678. godine mirom u Nijmegenu, kojim je Nizozemska zadržala teritorijalnu cjelovitost, a Francuska je dobila vrlo male teritorijalne ustupke.²⁰ Posljednji je rat Luj XIV. ponovno vodio za španjolsku baštinu, zbog toga što je branio pravo na španjolsko prijestolje svog unuka Filipa V. (1683.-1746.). U ovaj rat su se opet uplele ostale europske sile (Sveto Rimsko Carstvo Njemačkog Naroda, Engleska i Nizozemska) jer su se bojale brzog rasta francuske moći.²¹ Nakon 13 godina teških i iscrpljujućih borbi, 1714. godine potpisan je mir u Utrechtu, kojim je Francuska osigurala pravo na španjolsko prijestolje, ali uz uvjet da ne smije doći do spajanja francuskih i španjolskih Bourbona.²² Nakon 72 godine na prijestolju, Luj XIV. umire od gangrene u Versaillesu 1. rujna 1715. godine, četiri dana prije svog 77. rođendana.²³ Poznate su jedne od njegovih posljednjih riječi: *Ja odlazim, ali država ostaje zauvijek...*²⁴

¹⁹LOUIS BERTRAND (bilj. 1), 195.

²⁰LOUIS BERTRAND (bilj. 1), 200.

²¹LOUIS BERTRAND (bilj. 1), 227.

²²LOUIS BERTRAND (bilj. 1), 227.

²³LOUIS BERTRAND (bilj. 1), 227.

²⁴MARQUIS DE DANGEAU, *Mémoire sur la mort de Louis XIV.*, Pariz, 2007., 24.

2. FRANCUSKA KULTURA U 17. STOLJEĆU

Francuska je tijekom 17. stoljeća, za vrijeme vladavine Luja XIII. i vladavine Luja XIV., stekla stabilnost i prestiž zahvaljujući kardinalu Richelieu (1585.-1642.) i kardinalu Mazarinu. Pariz je sredinom 17. stoljeća kulturno izrastao i zaprijetio Rimu u vidu "prijestolnice svijeta".²⁵ Kultura je bila okrenuta prema klasičnim uzorima, stoga su se uzori crpili iz Italije. To je bilo i razdoblje kada se od Descartesovih (1596.-1650.) ideja prelazilo na znanstveni duh Blaisea Pascala (1623.-1662.). Luj XIV. bio je veliki zaštitnik i pokrovitelj umjetnosti. U vrijeme njegove vladavine cvijeta francuska književnost na čelu s piscima Molièreom (1622.-1673.), Racineom (1639.-1699.) i LaFontaineom (1621.-1695).²⁶ Francuska je monarhija pokušala održati strogi nadzor nad umjetnošću, kao i nad svakodnevnim životom, pa je stoga 1648. godine u Parizu osnovana *Kraljevska akademija za slikarstvo i kiparstvo*.²⁷ Važnu ulogu uz predsjednika Kraljevske akademije za slikarstvo i skulpturu; Charlesa Le Bruna (1619.-1690.), imao je Jean- Baptiste Colbert koji je 1664. godine proglašen *Surintendant des Batiments*²⁸, te mu je ta pozicija omogućila da bude odgovoran za sve kraljevske građevinske pothvate.²⁹ Tokom vladavine Luja XIV. žarišne točke umjetnosti bili su Versailles i Louvre. Kroz akademiju su se oformili umjetnici poput Pierrea Mignarda (1612.-1695.), Antoine Coysevoxa (1640.-1720.) i Hyacinthe Rigauda (1659.-1743.), čija su djela postala poznata u cijeloj Europi. Također, 1661. Godine Luj XIV. je osnovao Académie Royale de Danse, a 1669. godine Académie d' Opéra, a obje akademije su odigrale važnu ulogu u razvoju baleta.³⁰

²⁵MAURIZIO FAGIOLO DELL'ARCO, Baroque u: *Sculpture, From the Renaissance to present day, 3.dio The great tradition of sculpture, from fifteenth century to the eighteenth century*.ur. Georges Dudy i Jean-Luc David, Köln, TASCHEN GmbH 2006. 724.

²⁶LOUIS BERTRAND (bilj. 1), 272.

²⁷BARBARA BORNGASSER (bilj. 13), 129.

²⁸Položaj ministra u Kraljevskoj akademiji koji je odgovoran za stvaranje i održavanje palača i kraljevskih zgrada, u šesnaestom i sedamnaestom stoljeću u Francuskoj. Preuzeto: Wikipedia, http://fr.wikipedia.org/wiki/Surintendant_des_B%C3%A2timents, posjećeno: 26.07.2016.

²⁹BARBARA BORNGASSER (bilj. 13), 129.

³⁰LOUIS BERTRAND (bilj. 1), 274.

3. KIPARI NA DVORU LUJA XIV.

Prije Luja XIV. francuska barokna skulptura nije bila stilski koherentna.³¹ Nakon promjena koje je kralj uveo, francuska je kultura kao uzor uzimala onu talijansku pa su tako i kipari crpili inspiraciju iz talijanskih primjera, a poseban je fokus interesa bio usmjeren prema rimskoj skulpturi.³² Neki utjecaji za formiranje francuske barokne skulpture preuzeti su iz Nizozemske.³³ U drugoj polovici 17. stoljeća klasicizam dobiva sve veći zamah, sve dok francuska skulptura nije dosegla čišći klasicistički stil nego što je bio poznat u Italiji.³⁴ Luj XIV. je u okviru koncepcije razvijenog baroka težio monumentalnošću i primjenom klasičnih antičkih elemenata.

3.1. FRANÇOIS GIRARDON

François Girardon rođen je 1628. godine u Troyesu, gdje je i stekao prvu naobrazbu kod lokalnog drvorezbara.³⁵ Kao mladić istaknuo se iznimnim talentom čime je oduševio skeptičnog oca i svojeg učitelja.³⁶ Pretpostavlja se da je s učiteljem radio na narudžbi za dekoriranje *Châteaua Liebault* gdje je stupio u kontakt s Pierreom Séguierom (1588.-1672.), kancelarom Francuske.³⁷ Upravo je Séguier doveo Girardona u Pariz kako bi se školovao kod François Anguiera (1604.-1669.).³⁸ Između 1645. i 1650. godine Girardon je posjetio Rim kako bi se upoznao s antičkom skulpturom, ali i sa tadašnjim novim baroknim tendencijama u skulpturi u kojima je prednjačio Gian Lorenzo Bernini (1598.-1680.).³⁹ Girardon odbija Berninijeve barokne manire i vraća se formalnim antičkim modelima.⁴⁰

³¹UWE GEESE, Baroque Sculpture in Italy, France, And Central Europe u: *Baroque, architecture, sculpture, painting*, ur. Rolf Toman, Köln, Konemann, 1998., str 300.

³²MAURIZIO FAGIOLO DELL'ARCO (bilj. 25) 724.

³³UWE GEESE (bilj. 31) 300.

³⁴ALBERT CHARLES SEWTER, *Baroque and Rococo*, London Thames and Hudson Ltd, 1972. 159.

³⁵THE EDITORS OF ENCYCLOPÆDIA BRITANNICA,

François Girardon <http://www.britannica.com/biography/Francois-Girardon> posjećeno: 21.07.2016.

³⁶ETIENNE ACHILLE RÉVEIL, JEAN DUCHESNE, LOUIS MÉNARD, RENÉ JOSEPH MÉNARD, *Musée de peinture et de sculpture: ou, Recueil des principaux tableaux, statues et bas-reliefs des collections publiques et particulières de l'Europe*, Oxford, Audot, 1828, pez paginacije

³⁷HANS-JÜRGEN DÖPP, JOE A. THOMAS, VICTORIA CHARLES, *1000 Erotic Works of Genius*, New York, Parkstones press international, 2014. str 185.

³⁸THE EDITORS OF ENCYCLOPÆDIA BRITANNICA,

François Girardon <http://www.britannica.com/biography/Francois-Girardon> posjećeno: 21.07.2016.

³⁹UWE GEESE (bilj. 31), 304.

⁴⁰UWE GEESE (bilj. 31), 304.

Nakon povratka iz Rima, 1657. godine, primljen je na *Kraljevsku akademiju za slikarstvo i skulpturu* gdje je u kratkom roku postao profesor.⁴¹ Nakon toga, 1672. godine, postaje asistent rektora, a dvije godine kasnije postaje rektorom, da bi 1695. godine dobio poziciju kancelara Akademije.⁴² Girardon je bio i glavni skulptor Luja XIV. te je ujedno bio nadležan za planiranje i izvedbu skulpturalne dekoracije u Versaillesu. Godine 1668. je po drugi puta otputovao u Italiju gdje je istraživao i davao preporuke za kupnju antičkih skulptura za Versailles.⁴³ Početkom 18. stoljeća gubi se interes za Girardonovim radom, dobiva jako malo narudžbi te umire 1715. godine u Parizu.⁴⁴

Girardonovi prvi radovi pokazuju da je bio pod utjecajem stila Jacquesa Sarazina (1588.-1660.).⁴⁵ Njegov uzlet započinje kada izrađuje svoje najmonumentalnije djelo; skulpturu *Apolona dvore nimfe* (slika 1) dominantni simbol vrta i skulpture u Versaillesu za koju je dobio narudžbu 1666. godine.⁴⁶ Grupa se sastoji od sedam slobodnostojećih skulptura koje predstavljaju Apolona i nimfe u Tetidinoj špilji, gdje Apolon odlazi nakon dnevnog puta u kočiji.⁴⁷ Model za Apolona bio je klasični *Apolon Belvederski* (slika 2) koji se nalazi u Vatikanskom muzeju.⁴⁸ Skulptura za cilj ima utjeloviti simboličnu referencu na kralja Luja XIV., koji kao i bog Apolon, neumornim posluživanjem svojih ljudi izaziva poštovanje.⁴⁹

Slika 1. François Girardon, *Apolona dvore nimfe*, Versailles, 1666.-1675. godina

⁴¹ANTHONY BLUNT (bilj. 4), 236.

⁴²NANCY THOMSON DE GRUMMOND, *Encyclopedia of the History of Classical Archaeology*, New York, Rutledge, 1996. 505.

⁴³NANCY THOMSON DE GRUMMOND (bilj. 42), 505.

⁴⁴THE EDITORS OF ENCYCLOPEDIA BRITANNICA,

François Girardon <http://www.britannica.com/biography/Francois-Girardon> posjećeno: 25.07.2016.

⁴⁵ANTHONY BLUNT (bilj. 4), 236.

⁴⁶UWE GEESE, (bilj. 31), 304.

⁴⁷UWE GEESE, (bilj. 31), 304.

⁴⁸UWE GEESE, (bilj. 31), 304.

⁴⁹UWE GEESE, (bilj. 31), 304.

Ova skulptura se prvotno nalazila unutar arhitektonske niše u Versaillesu, da bi zatim krajem 18. stoljeća pod utjecajem novih hortikulturnih tendencija iz Engleske bila preseljena na u umjetnu špilju u parku.⁵⁰ Likovi su monumentalni i herojski, a klesanje je profinjeno i s mnoštvom detalja koji se najbolje mogu zamijetiti u dekoraciji vaza.⁵¹ Klečeća figura s draperijom u ruci, nimfa *Mélicerte*, mogla bi se izdvojiti kao najbolje isklesan lik među nimfama, što je naročito vidljivo u oblikovanju draperije i kose.⁵² Klasičan stil kojim je izrađena ova skupina može se povezati s Fidijom.⁵³ Glavni problem s kojim se Girardon susreo prilikom izrade ove skulpture bilo je kako uklopiti individualne figure u jednu koherentnu grupu.⁵⁴

Slika 2. *Apolon Belvederski*, rimska mramorna

Slika 3. Detalj *Apolona dvore nimfe*

kopija iz 130.-140., Vatikanski muzeji, Rim.

⁵⁰ANTHONY BLUNT (bilj. 4), 236.

⁵¹MAURIZIO FAGIOLO DELL'ARCO (bilj. 25) 724.

⁵²UREDNICI DVORCA, MUZEJA I NACIONALNE DOMENE VERSAILLESA, *Apollon servi par les nymphes de Girardon et Regnaudin*,

https://www.google.hr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&uact=8&ved=0CCoQFiACahUKEwi-2oCK5oHJAhXCuhQKHdRgCR4&url=http%3A%2F%2Fressources.chateauversailles.fr%2FIMG%2Fpdf%2Fapollon_servi_par_les_nymphes_pour_en_savoir_plus.pdf&usq=AFQjCNGsggqhsT2HFvSAb2wZZxUL3_7FFg&sig2=20e45ijnJXijSjxVwF7-g

7-gpreuzeto: 28.07.2016., 6.

⁵³GERMAIN BAZIN, *Barok i rokoko*, Beograd, Izdavački zavod Jugoslavija, 1964., 127.

⁵⁴ANTHONY BLUNT (bilj. 4), 236.

Girardonove druge skulpture za vrt Versaillesa, koje odskoču zbog svoje izvrsnosti, su reljef *Kupanje nimfi* (slika 4) i skulptura *Otmica Perzefone*.⁵⁵ Reljef *Kupanje nimfi* Girardon je izradio između 1668. i 1670. godine. Zbog svoje uravnotežene kompozicije i klesanja predstavlja njegovo najbolje reljefno djelo.⁵⁶ Mogući uzor za izradu ovog reljefa bili su oni na *Fontani nevinih* (slika 5) Jeana Goujona (1510.-1568.).⁵⁷

Slika 4. Francois Girardon, *Kupanje nimfi*, 1668.-1670. godina

Slika 5. Jean Goujon, *Fontana nevinih*, 1547. godina

⁵⁵ANTHONY BLUNT (bilj. 4), 236.

⁵⁶ANTHONY BLUNT (bilj. 4), 236.

⁵⁷ANTHONY BLUNT (bilj. 4), 236.

Otmica Perzefone (slika 6) jedna je od četiri prikaza otmica koje su bile namijenjene za skulpturalni program u *Parterred'Eau* u Versaillesu. Svaka otmica simbolizira jedan od četiriju elemenata, a Girardonova simbolizira element vatre. Taj je program vezan uz kozmološku shemu koja asocira na Luja XIV. kao Kralja Sunca.⁵⁸

Slika 6. Francois Girardon, Otmica Perzefone, Versailles, 1677.-1699. godina

Girardon je ovu skulpturu klesao od 1677. do 1679. godine, dok je postament na kojem se nalazi dovršen 1699. godine.⁵⁹ Skulptura prikazuje Plutona koji podiže Perzefonu kako bi ju odveo u podzemlje, dok prekoračuje nimfu Cyane, koja se hvata za draperiju u neuspješnom pokušaju da spriječi otmicu.⁶⁰ Na postamentu je isklesana narativna scena mita o otmici Perzefone.

⁵⁸ANTHONY BLUNT (bilj. 4), 236.

⁵⁹THE EDITORS OF ENCYCLOPEDIA BRITANNICA, François Girardon <http://www.britannica.com/biography/Francois-Girardon> posjećeno: 27.07.2016.

⁶⁰PEGGY ANNE FOGELMAN, MARIETTA CAMBARERI, *Masterpieces of the J. Paul Getty Museum: European sculpture*, Los Angeles, Getty Publications, 1997. 78.

Skulptura *Otmica Perzefoneje* prema nekim svojim karakteristikama izrađena prema Giambologninom modelu. Za razliku od višedimenzionalne kvalitete Giambolognine *Otmice Sabinjanke* (slika7), Girardonova Perzefona djeluje, sukladno ideji da se skulpturi da jedno jako očište, jednodimenzionalno, poput kakvog velikog reljefa.⁶¹ Stoga je ona po kompoziciji i ideji međusobnog odnosa likova bliža Berninijevom istoimenom djelu iz *Galerije Borghese* u Rimu, nastalom 1620. godine.

Slika 7. Giambologna, *Otmica Sabinjanke*, Firenca, 1574.-1582. godina

⁶¹UWE GEESE , (bilj. 31), 305.

Važno Girardonovo djelo je *grobnica kardinala Richelieua* (slika 8), izvedena između 1675. i 1694. godine, koja je originalno bila smještena na centralnoj osi crkve *Sorbonne* u Parizu.⁶² Uz prelata se nalaze ženske figure; alegorije religije i znanosti (*religio* i *scientia*). Kardinal je prikazan dostojanstveno te s naturalističkim elementima.⁶³ Girardonova skulptura promicala je stil klasične grobne umjetnosti u kojem se pokojnik, predstavljen u aktivnoj gesti na svojoj smrtnoj postelji, nalazi između sfere života i smrti.⁶⁴

Slika 8. Francois Girardon, *grobnica kardinala Richelieua*, Sorbonne, Pariz, 17. stoljeće

Posljednje važno djelo koje je Girardon izradio bila je *Konjanička skulptura Luja XIV.* povezana s nastankom novog trga Vendômea, a čiju je izgradnju čast Luja XIV pokrenuo Duc de LaFeuillade (1631.-1691.).⁶⁵ Skulptura nije preživjela razdoblje Francuske revolucije, ali je ostala sačuvana manja kopija *Konjaničke skulpture Luja XIV.* (slika 7) koju je također izradio Girardon.⁶⁶

⁶²UWE GEESE , (bilj. 31), 304.

⁶³MAURIZIO FAGIOLO DELL'ARCO (bilj. 25) str 725.

⁶⁴UWE GEESE , (bilj. 31), 304.

⁶⁵ONDET CAMILLE, Statue de Louis XIV de la place Vendôme, u: *LettresetAtrs*, 2008.-2009., UniversitéLumière, Lyon, http://perso.univ-lyon2.fr/~mollon/L3-LHA/fich-oeuvre_09/LouisXIV.pdf preuzeto: 02.08.2016.

⁶⁶ONDET CAMILLE, (bilj. 66) 1.

Kako je Luj XIV. bio veliki ljubitelj antike, skulptura je nastala prema modelu konjaničke skulpture cara Marka Aurelija na rimskom *Campidogliu*, a zajednička im je i propagandna ideja veličanja mudrog vladara. Rad na skulpturi je započeo 1687. godine, te je ona postavljena na trg 1699. godine.⁶⁷ Da ova skulptura potvrđuje izvrsnost kipara najbolje je vidljivo u detaljnoj izradi uzoraka ljiljana na tkanini ispod sedla i kod oblikovanja repa konja, koji je izveden u čvoru.⁶⁸

Slika 7. Konjanička skulptura Luja XIV, Louvre, 1692. godina

⁶⁷ONDET CAMILLE, (bilj. 66) 1.

⁶⁸ONDET CAMILLE, (bilj. 66) 1.

3. 2. ANTOINE COYSEVOX

Antoine Coysevox rođen je 1640. godine u Lyonu.⁶⁹ Dolazi u Pariz 1657. godine, da bi 1666. godine, navršivši dvadeset i šest godina, postao dvorskim kiparom, a 1678. godine učitelj na akademiji.⁷⁰ Godine 1702. izabran je za direktora Akademije, čime je postao najuspješniji kipar Luja XIV. Njegov monumentalni plastični reljef *Pobjeda Luja XIV.* (slika 8) nalazi se među njegovim najznačajnijim djelima, a izveden je kao dio zidne dekoracije *Salona de Guerre* u Versaillesu.

Slika 8. Antoine Coysevox, Pobjeda Luja XIV., Versailles, 1678.-1686. godina

⁶⁹ANTHONY BLUNT (bilj. 4), 236.

⁷⁰UWE GEESE , (bilj. 31), 305.

Na ovom su reljefu, tijelo i glava kralja u laganom pokretu, njegova ruka izlazi iz samog prostora, a u nastavku su tijela neprijateljskih vojnika raspoređena tako da čine jednu zaokruženu cjelinu.⁷¹ Iako je konj vidljiv sa strane, reljef postaje viši prema desnoj strani tako da glava i prednji udovi konja izgledaju dalje od stražnjih nogu, iako je jedna noga oslobođena iz reljefa.⁷² Ovakva varijacija daje raznolikost i efekt cijelom reljefu te se razbija svaki trag koji bi mogao sugerirati klasične forme.⁷³ Ovaj je reljef najbolji primjer barokne skulpture koji se nalazi u Versaillesu.

Coysevoxov rad za dvorsku aristokraciju činio je niz grobnica među kojima se svojom monumentalnošću i izvedbom ističe grobnica kardinala Mazarina (slika 9), koja se svojim formalnim vezama i umjetničkom tradicijom povezuje s kraljevskim grobnicama iz 16. stoljeća u Saint-Denisu.⁷⁴ U izradi grobnice kardinala Mazarina pomaže mu kipar Jean-Baptiste Tuby (1635.-1700.), poznat po izradi brončane Apolonove fontane s Kočijom sunca koja se nalazi u Versaillesu.⁷⁵

Slika 9. Antoine Coysevox i Jean Baptiste Tuby, grobnica kardinala Mazarina, Institute de France, Paris, 1689.-1693. godina

⁷¹ANTHONY BLUNT (bilj. 4), 239.

⁷²ANTHONY BLUNT (bilj. 4), 239

⁷³ANTHONY BLUNT (bilj. 4), 239

⁷⁴UWE GEESE , (bilj. 31), 310.

⁷⁵UWE GEESE , (bilj. 31), 310.

Veliki broj portretnih statua i bista pokazuje da je Coysevox bio promišljeni promatrač prirode. On nije idealizirao portretirane modele, ali im je dao uzvišeni izraz služeći se elementima njihove odjeće ili insignija. *Brončanu bistu Luja XIV.* (slika 10) Coysevox je izradio oko 1686. godine.⁷⁶ Svakako treba spomenuti da je prilikom izrade svoje biste Luja XIV. imao priliku vidjeti kraljevu bistu, a koju je 1665. napravio Gian Lorenzo Bernini. No, Coysevoxaova bista izgleda smireno pored nemirnih i vrtložnih tendencija vidljivih kod Berninijeve biste⁷⁷.

Slika 10. Antoine Coysevox, Brončana bista Luja XIV., London, 1686. godina

⁷⁶ANTHONY BLUNT (bilj. 4), 240.

⁷⁷ANTHONY BLUNT (bilj. 4), 240.

3. 3. PIERRE PUGET

Pierre Puget rođen je u 1620. godine u Marseillesu.⁷⁸ Rano je školovanje stekao u brodograditeljskoj radionici, da bi zatim, 1638. godine, otišao u Italiju i radio kod velikog arhitekta i slikara Pietra da Cortone.⁷⁹ Među Pugetovim prvim značajnim arhitektonskim i skulpturalnim narudžbama bio je ulaz u gradsku vijećnicu Toulona 1656. godine.⁸⁰ Kipara je 1659. godine u Pariz pozvao Claude Girardin koji je bio suradnik tadašnjeg ministra financija Nicolasa Fouqueta (1615.-1680.).⁸¹ Puget je za njega izradio dvije skulpture za vilu u Normandiji. Kako se majstor pokazao vrlo talentiranim kiparom, Fouquet je kod njega naručio skulpturu Herkula.⁸² Odmah nakon narudžbe Puget odlazi u Carraru kako bi izabrao najbolji mramor, a u međuvremenu Fouquet gubi mjesto ministra financija i samim time pada njegova moć u Francuskoj.⁸³ Nakon pada Fouqueta, Puget se našao u nemilosti novog ministra financija Colberta. On ga je zbog kipareve suradnje s Fouquetom ignorirao, smatrajući ujedno kako Puget nije dovoljno vješt kipar koji bi mogao raditi za kralja.⁸⁴ Nakon što je Puget uvidio da u Francuskoj za njega nema mjesta, ponovno odlazi u Italiju, točnije u Rim i Genovu te između 1664. i 1668. godine kleše monumentalne skulpture svetog Sebastijana i svetog Aleksandra Saulija za crkvu Santa Maria Assunta di Carignano u Genovi. Ovi radovi pokazuju da Puget u potpunosti radi u Berninijevoj rimskoj visokobaroknoj maniri.⁸⁵ Godine 1667., Puget se vraća u Francusku i tamo, u Toulonu i Marseilleu, provodi ostatak svojeg života.⁸⁶ Jednom je prilikom, oko 1670. godine, u Toulonu pronašao dva izuzetna mramorna bloka za koja je, nakon teških pregovora s Colbertom, uspio dobiti dopuštenje da ih iskoristi za izradu skulptura.⁸⁷ Iz tih mramornih blokova nastala je izuzetna skulptura *Milon iz Crotone* (slika 11) i mramorni reljef *Aleksandrov susret s Diogenom*.⁸⁸

⁷⁸ANTHONY BLUNT (bilj. 4), 250

⁷⁹UWE GEESE , (bilj. 31), 303.

⁸⁰UWE GEESE , (bilj. 31), 303.

⁸¹ANTHONY BLUNT (bilj. 4), 252.

⁸²ANTHONY BLUNT (bilj. 4), 252.

⁸³ANTHONY BLUNT (bilj. 4), 252.

⁸⁴ANTHONY BLUNT (bilj. 4), 252.

⁸⁵UWE GEESE , (bilj. 31), 304.

⁸⁶ANTHONY BLUNT (bilj. 4), 253.

⁸⁷ANTHONY BLUNT (bilj. 4), 253.

⁸⁸UWE GEESE , (bilj. 31), 304.

Početak Pugetove kasne faze obilježen je njegovom najboljom mramornom skulpturom *Milon iz Crotone* koju radi za park kraljevske palače Versailles.⁸⁹ Pugetova kompozicija snažno dočarava unutarnju dramu junaka kojeg napada lav dok mu je ruka zaglavljena u panju. Zvijer napada Milona otraga i zabada mu svoje pandže u bedro, a on se izvija i vrišti od bola. Skulptura *Milon iz Crotone* može se usporediti s Berninijevim *Davidom* (slika 12), ali je jasno vidljivo kako je Pugetova kompozicija suzdržanija od Berninijeve.

Slika 11. Pierre Puget, Milon iz Crotone, Pariz, David, 1671.-1682. godina

Slika 12. Gian Lorenzo Bernini, Rim, 1623.-1624. godina

⁸⁹UWE GEESE , (bilj. 31), 304.

Aleksandrov susret s Diogenom (slika 13) najvažniji je mramorni reljef koji je izradio Puget. Cijela je kompozicija strogo planirana, a posebno se ističu arhitektonski elementi u pozadini reljefa kojima Puget zatvara pozadinu cjelinu.

Slika 13. Pierre Puget, *Aleksandrov susret s Diogenezom*, Musée du Louvre, Paris, 1671.-
1689. godina

4. ZAKLJUČAK

Razdoblje 17. stoljeća u Francuskoj možemo nazvati i stoljećem kralja Luja XIV. Njegova je vladavina postala primjer nesputane kraljevske moći, a dvor Kalja Sunca pretvoren je u blistavu metaforu za apsolutistički koncept svijeta. Kako je Francuska tijekom 17. stoljeća stjecala gospodarsku stabilnost to je omogućilo da se u drugoj polovici 17. stoljeća razvija kultura i umjetnost. Cilj je bio oformiti homogen i klasičan stil u čemu je glavnu ulogu trebala preuzeti *Kraljevska akademija slikarstva i skulpture*. Zahvaljujući vrsnim majstorima, francuska je umjetnost druge polovice 17. stoljeća oživjela, te je postala puna pokrenutosti i energije. Cilj baroknih umjetnika, u vrijeme kralja Luja XIV. bio je stvarati djela koja će impresionirati stanovništvo, ali istovremeno i prenijeti ideološko značenje s ciljem veličanja vladara.

POPIS LITERATURE

GERMAIN BAZIN, Barok i rokoko, Beograd, Izdavački zavod Jugoslavia, 1964.

LOUIS BERTRAND, Luj XIV., Zagreb, 1943.

ANTHONY BLUNT, Artandarchitecturein France 1500.-1700.,The Yale University, 1999.

BARBARA BORNGASSER, BaroqueArchitecturein France, u: *BaroqueArchitecture, Sculpture, Painting*, (ur.) RolfToman, Königswinter, 2004.

JEAN CARPENTIER, FRANCOIS LEBRUN, Povijest Francuske, Zagreb, 1999.

MARQUIS DE DANGEAU,Mémoire sur la mort de Louis XIV., Pariz, 2007.

HANS-JÜRGEN DÖPP, JOE A. THOMAS,VICTORIA CHARLES, *1000 Erotic Works ofGenius* , New York, Parkstones press international, 2014.

MAURIZIO FAGIOLO DELL'ARCO, Baroque u: *Sculpture, FromtheRenaissance to presentday*, 3.dio *Thegreattraditionofsculpture, fromfifteenthcentury to theeighteenthcentury*.ur. GeorgesDudy i Jean-Luc David, Köln, TASCHEN GmbH 2006.

PEGGY ANNE FOGELMAN, MARIETTA CAMBARERI, *Masterpiecesofthe J. PaulGettyMuseum: Europeansculpture*, Los Angeles, GettyPublications, 1997.

UWE GEESE, BaroqueSculptureinItaly, France, And Central Europe u:*Baroque, arhitecture, sculpture, painting*, ur. RolfToman, Köln, Konemann, 1998.

NANCY THOMSON DE GRUMMOND, *EncyclopediaoftheHistoryofClassicalArchaeology*, New York, Rutlege, 1996.

ETIENNE ACHILLE RÉVEIL, JEAN DUCHESNE, LOUIS MÉNARD, RENÉ JOSEPH MÉNARD, *Musée de peintureet de sculpture:ou, Recueildesprincipauxtableaux, statueset bas-reliefsdescollectionspubliquesetparticulières de l'Europe*,Oxford, Audot, 1828.

LOUIS DE ROUVROY DE SAINT – SIMON, Dvor Luja XIV., Zagreb, 1960.

ALBERT CHARLES SEWTER, BaroqueandRococo, London ThamesandHudsonltd, 1972.

INTERNETSKI IZVORI:

Statue de Louis XIV de la place Vendôme,

ONDET CAMILLE, Statue de Louis XIV de la place Vendôme, u: *LettresetAtrs*, 2008.-2009., Université Lumière, Lyon, http://perso.univ-lyon2.fr/~mollon/L3-LHA/fich-oeuvre_09/LouisXIV.pdf preuzeto: 02.08.2016.

TheFronde,

Preuzeto: *EncyclopediaBritannica*, <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/220750/the-Fronde>, posjećeno: 26.07.2016.

SurintendantdesBatiments,

Preuzeto: Wikipedia, http://fr.wikipedia.org/wiki/Surintendant_des_B%C3%A2timents, posjećeno: 26.07.2016.

FrançoisGirardon,

THE EDITORS OF ENCYCLOPEDIA BRITANNICA, François Girardon <http://www.britannica.com/biography/Francois-Girardon> posjećeno: 27.07.2016.

Apollonservi par les nymphes de GirardonetRegnaudin,

UREDNICI DVORCA, MUZEJA I NACIONALNE DOMENE VERSAILLESA,

https://www.google.hr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&uact=8&ved=0CCoQFjACahUKEwi-2oCK5oHJAhXCuhQKHdRgCR4&url=http%3A%2F%2Fressources.chateauversailles.fr%2FIMG%2Fpdf%2Fapollon_servi_par_les_nymphes_pour_en_savoir_plus.pdf&usq=AFQjCNGsggghsT2HFvSAb2wZZxUL3_7FFq&sig2=20e45jiniJXijSjxVwF7-g preuzeto: 28.07.2016., 6.

POPIS ILUSTRACIJA

1. Francois Girardon, *Apolona dvore nimfe*, Versailles, 1666.-1675. godina
2. *Apolon Belvederski*, rimska mramorna kopija iz 130.-140., Vatikanski muzeji, Rim
3. Detalj Francois Girardon, *Apolona dvore nimfe*, Versailles, 1666.-1675. godina
4. Francois Girardon, *Kupanje nimfi*, 1668.-1670. godina
5. Jean Goujon, *Fontana nevinih*, 1547. godina
6. Francois Girardon, *Otmica Perzefone*, Versaille, 1677.-1699. godina
7. Giambologna, *Otmica Sabinjanke*, Firenca, 1574.-1582. godina
8. Antoine Coysevox, *Pobjeda Luja XIV.*, Versailles ,1678.-1686. godina
9. Antoine Coysevox i Jean Baptiste Tuby, *grobnica kardinala Mazarina*, Paris,1689.-1693. godina
10. Antoine Coysevox, *Brončana bista Luja XIV.*, London, 1686. godina
11. Pierre Puget, *Milon iz Crotone*, Pariz, 1671.-1682. godina
12. Gian Lorenzo Bernini, *David*, Rim, 1623.-1624. godina
13. Pierre Puget, *Aleksandrov susret s Diogenezom*, Musée du Louvre, Paris,1671.-1689. godina